

Papież potrafił obudzić w Polakach patriotyzm i narodową jedność. Wielu rodaków uczestniczących w pielgrzymkach papieża do ojczyzny pamięta jeszcze tamtą atmosferę, poczucie siły i wspólnoty. Jak słusznie podkreśla Anastazja Sorkowicz, Polacy już po pierwszej pielgrzymce Ojca Świętego do ojczyzny poczuli, że rządzi nimi mniejszość (komunistyczna) i że są zdolni zmieniać smutną i uwłaczającą godności rzeczywistość, czego rezultatem było powstanie w rok później Niezależnego Samorządnego Związku Zawodowego „Solidarność”.

Ostatni rozdział zawiera treści dotyczące wyzwań wychowawczych dla rodziców. Autorka słusznie zwraca uwagę na wielokrotnie powtarzane przez papieża stwierdzenie, że wychowanie w rodzinie jest powinnością obojga rodziców, połączonych nierozzerwalną, małżeńską więzią. Powinno się ono opierać na bliskości, ciepłe, dialogu, pozytywnym przykładzie rodziców, którzy mają obowiązek być dla dziecka wzorem postępowania w każdej sytuacji. Papież, zwracając uwagę na rodzicielstwo, często – jak już wcześniej wspomniano – nawiązywał do samowychowania. Brak świadomej, dobrowolnej pracy nad sobą utrudnia wywiązywanie się ze swojej rodzicielskiej roli.

W podsumowaniu należy stwierdzić, że recenzowana publikacja jest ciekawą pozycją dla osób zainteresowanych problematyką pedagogiki rodziny. W szczególności dla osób młodych, poszukujących literatury pomocnej w budowaniu szczęścia małżeńskiego, książka Anastazji Sorkowicz będzie niezwykle cenna. Autorka, powołując się na nauczanie Jana Pawła II, przekonująco tłumaczy, że miłość małżeńska nie jest ślepą namiętnością lub bliżej nieokreślonym, mglistym uczuciem, opartym głównie na namiętności, ale wewnętrzną postawą ogarniającą całego człowieka wraz ze wszystkim, co stanowi o jego istnieniu (uwzględniając jego biologię i duchowość).

Weronika Juroszek

„Śląskie Studia Historyczno-Teologiczne” 51,2 (2018), s. 483-485

Henryk Krzysteczko, *Z rodziny do rodziny*, Księgarnia św. Jacka, Katowice 2016, ss. 328

Proces kształtowania rodziny i jego uwarunkowania należą do jednych z najczęściej podejmowanych zagadnień psychologii i pedagogiki rodziny. Książę prof. Henryk Krzysteczko w swojej książce zatytułowanej *Z rodziny do rodziny* podejmuje to zagadnienie, nawiązując do wywiadów przeprowadzonych przez swoich studentów. Takie ujęcie problemu można uznać za niezmiernie ciekawe.

Każdy z trzynastu rozdziałów książki *Z rodziny do rodziny* zaczyna się teoretycznym wprowadzeniem w podejmowaną problematykę, która ostatecznie zobrazowana zostaje odpowiednim wywiadem. Warto podkreślić, że istotnym atutem książki jest również to, że autor oprócz wywiadów odnosi się do wyników prac licencjackich i magisterskich swoich studentów. W ten sposób publikacja wykorzystuje rezultaty wieloletniej współpracy profesora ze studentami. Autor książki – profesor teologii i psycholog zarazem – podkreśla, że to, co kiedyś robił osobiście, a więc wywiady, w których analizowane były problemy rodziny, teraz robią jego studenci. Prowadzenia wywiadów nauczył ich ks. profesor w trakcie zajęć na kierunku nauki o rodzinie, podczas wykładów, ćwiczeń, warsztatów.

Podkreślał, że w ten sposób mogą nauczyć się prowadzenia rozmowy z drugim człowiekiem i nawiązania z nim kontaktu.

Prowadzenie wywiadu dotyczącego życia rodzinnego może oddziaływać wychowawczo (zarówno na prowadzącego wywiad, jak i jego rozmówcę, i późniejszych czytelników) w tym sensie, że daje możliwość przeanalizowania jakiegoś fragmentu życia i wyciągnięcia wniosków, z których korzyść odnosi zarówno osoba, z którą przeprowadzany jest wywiad, ale też ci, którzy tej rozmowie się przysłuchują.

Wywiady przeprowadzone zostały z uwzględnieniem podziału na etapy rozwoju psychofizycznego człowieka: dzieciństwa, dorastania, młodości, wieku średniego i starości.

W rozdziale pierwszym analizowane były wywiady dotyczące wspomnień z dzieciństwa i odpowiedzialności człowieka za podejście do dziedzictwa wyniesionego z domu rodzinnego.

Rozdział drugi dotyczył młodzięcych doświadczeń i planowania przyszłości. Przeprowadzone wywiady dotyczyły następujących zagadnień: planowania życia przez gimnazjalistów i licealistów, sytuacji trudnych w życiu osób dorastających (m.in. problemów alkoholowych, rozvodu rodziców) i sposobów radzenia sobie z nimi.

Również rozdział trzeci dotyczył planowania przyszłości, tym razem wśród studentów, przedstawicieli wczesnej dorosłości. W wywiadach padały pytania odnoszące się do nadawania sensu swojemu życiu.

Rozdziały czwarty i piąty koncentrowały się wokół postaw młodych dorosłych (w tym studentów różnych kierunków: nauk o rodzinie, ekonomii, psychologii, teologii) wobec małżeństwa i rodziny. Analizowana była dynamika postaw wobec małżeństwa, wybór współmałżonka, poszukiwanie przyszłego męża/przyszłej żony.

Dla etapu wczesnej dorosłości charakterystyczne jest dokonywanie wyborów na różnych płaszczyznach życia: rodzinnego (wybór współmałżonka, rodzicielstwo), zawodowego (wybór zawodu, miejsca pracy) i towarzyskiego. Do interesujących kwestii należy to, jakie są psychopedagogiczne uwarunkowania takich decyzji, w tym poczucie własnej wartości i wewnątrzsterowność (poczucie wpływania na własne życie). Zagadnienia te były analizowane w rozdziale szóstym.

W kolejnych trzech rozdziałach (siódmym, ósmym i dziewiątym) rozpatrywane były dalsze kwestie dotyczące małżeństwa: opinie o małżeństwie osób w stanie bezżennym, nieporozumienia wokół definicji małżeństwa, świadectwa osób twierdzących, że małżonek jest ich największą miłością. Cenne – z perspektywy odbiorców książki – mogą być wywiady przeprowadzone z małżonkami z wieloletnim stażem. Wywiady te są najlepszym świadectwem piękna życia małżeńskiego. Jak podkreśla autor książki, najskuteczniej prawdę o małżeństwie przekazują małżonkowie mogący stwierdzić po wielu latach z całym przekonaniem, że mąż (żona) to ich największa miłość. Zaletą przeprowadzonych wywiadów jest więc to, że ukazują postacie mężów i żon będących w stanie zaświadczyć, że małżeństwo chrześcijańskie to nie tylko same wyrzeczenia, ale też autentyczna harmonia i prawdziwe szczęście. W szczególności te pary, które przeżyły razem wiele lat, są tego najlepszym potwierdzeniem.

Kolejne dwa rozdziały dotyczyły cierpienia doświadczanego przez członków rodziny zarówno w samej rodzinie, jak i poza nią. W rozdziale dziesiątym, pod znamienym tytułem *Po gruzach do szczęścia*, w wywiadach przedstawiono świadectwa takich osób, które doświadczyły różnego rodzaju cierpień, przemocy, krzywdy, choroby. Ostatecznie jednak udało się tym osobom odnieść zwycięstwo nad samym sobą, nawet jeśli zdarzyło im się chwilowe załamanie. Przesłanie wychowawcze, jakie płynie z wywiadów opisanych w rozdziale dziesiątym i jedenastym, może być impulsem do zmiany dla tych czytelników, którzy doświadczają podobnych problemów i w bohaterach wywiadów widzą

samych siebie. Utożsamienie się z bohaterem wywiadu, który podejmuje próbę pokonania trudności, może pozytywnie motywować do zmian we własnym życiu.

Przesłanie kolejnego, dwunastego rozdziału, zamyka się w stwierdzeniu, że zadaniem członków rodziny jest wzajemna pomoc w odkrywaniu i realizacji swojego powołania. Na uwagę zasługują w szczególności wywiady ukazujące znaczenie pomocy i dobrego przykładu rodziców w przygotowaniu do małżeństwa oraz aktywności własnej, pracy nad sobą w okresie poprzedzającym małżeństwo. Bohaterowie wywiadów – narzeczeni – opisywali, jak ważne jest pielęgnowanie miłości i owocne wykorzystanie okresu narzeczeństwa poprzez wspólne rozmowy, modlitwę, rekolekcje.

W ostatnim rozdziale publikacji – *Stajemy się rodziną mimo trudności i przez trudności* – zaprezentowane zostały historie osób, które doświadczyły ogromnych trudności (alkoholizm, narkomania, rozwód), ale w większości ostatecznie je przepracowały. Co więcej, problemy stały się okazją do rozwoju osobowego, zgodnie z zasadą, aby przekleństwo zmienić w błogosławieństwo.

Nie ulega wątpliwości, że rekomendowana pozycja ma wartość teoretyczną, jak i praktyczną. Wywiady zostały zaprezentowane w całości, stąd czytelnik ma możliwość prześledzenia istoty zadawanych pytań i ewentualnego przygotowania się do prowadzenia wywiadów w przyszłości.

Weronika Juroszek